

Uredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
Telefon 67-89
Uredništvo i uprava
za Slovenijo i slovenski del
Julijanske Krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

GLASILLO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

PROBLEM EMIGRANATA

Konferencija za emigrante u Evinu završila je radom 14. o. m. Na posljednjoj siednici izradjene je rezolucija, koja se sastoji od općeg dijela, od preporuka i tehničkih savjeta o iseljavanju, odnosno naseljavanju emigranata.

U općem dijelu rezolucije stoe ove konstatacije:

1. konstataira se da sudsina emigranata iziskuje međudržavno rješenje;

2. konstataira se da nedobrovoljna emigracija velikog broja osoba raznih vjera, poziva i životnog standarda ugrožava svjetsku privredu;

3. konferencija konstataira da je nedobrovoljna emigracija velikih masa noprimala toliko razmjere, da će sva pitanja vjere i rase ugroziti napredak u poboljšanju međunarodnih odnosa; 4. konferencija još jednom ističe potrebu šta brzeg i djelotvornog rješenja emigracionog pitanja u okviru zakona i vladajućih metoda;

5. konferencija se nuda, da će emigracione zemlje dozvoliti da nedobrovoljni emigranti ponesu sa sobom svoje stvari i imetak i da će ih iseljavati po sistematskom planu;

Konferencija će nastaviti radom 3. avgusta u Londonu kao stalni organizam sastavljen od predstavnika USA, Velike Britanije, Francuske i predstavnika dviju ostalih manjih država, a pod predsjedanjem predstavnika Sjedinjenih američkih država.

U početku konferencije činilo se da će ona raspravljati o svim političkim emigrantima. To je bila i namjera predsjednika USA Roosevelt-a kada je dao inicijativu za saziv te konferencije. Ali Roosevelt voleo je idealizam sukobio se s takozvanim političkim realizmom evropskih država u prvom redu Francuske i Engleske. Te dvije države su nastojale svim silama da Rooseveltov prijedlog svedu jedino na raspravljanje o emigrantima iz Njemačke i Austrije, jer im u današnjoj političkoj situaciji nije islo u račun da se postavlja principijelno pitanje o svim političkim emigrantima. Jer tu je, na primjer i velika talijanska politička emigracija, koja vrlo aktivno djeluje i koja samo u Francusku i Americi izdaje desetak listova raznih antifašističkih smjerova, počevši od don Sturzovih katolika i gradjanske ljevice preko socialističkih («Il Nuovo Avanti»), komunista («L'Unità»), Talijanskog pučkog fronta («La voce degli italiani»), pa do predstavnika Trockijeve IV. internationale («Avanti!») Usprkos poznalog telegrama Rooseveltu kojega su potpisali najistaknutiji talijani, svećućinski profesori, bivši predstojnici vlada, ministri, narodni zastupnici, novinari, književnici itd. (Salvemini, Nitti, Sforza, Silone itd.) konferencija nije o problemu talijanskih emigrantima raspravljala. U javnost nije o tome ništa prodrio, budući da je većina siednica bila tajna. Razumljiva je težnja Francuske i Engleske da se o tom pitanju ne raspravlja, naročito sada kada je pitanje primjene englesko-talijanskog pakta postalo tako osjetljivo u vezi sa Španjolom i kada Engleske poduzimle sve sile da sklene Francusku i Italiju na sporazumjevanje.

Prema tome, Englesko i Francuskoj nije islo u račun da se konferencija bavi uopće pitanjem političke emigracije, a Špa može evropski realizam da napravi od američke ideje najbolji nam svjedoči da našte stanje Wilsonovog Drustva naroda.

I drugi faktori su spriječivali proširenje konferencije. Iza Francuske i Engleske dievali su u tom pravcu naročito Židovi. Oni su qastojali ograničiti konferenciju samo na ritanje protjeranih Židova iz Njemačke i Austrije. Budući da se su te njihove težnje poklapale s težnjama Francuske i Engleske, Židovi su tome skoro potpunoma uspjeli, jer konstatacija u rezoluciji o nedobrovoljnoj emigraciji velikog broja osoba raznih vjera, je samo platoske naravi, da se zadovolji Roose-

ISTRA

Problem emigranata je tek jedan dio općeg ekonomskog, političkog i moralnog problema Evrope i jedino rješenjem istome tih problema može da se automatski rješi i problem emigranata.

RASIZAM U ITALIJI

Dekalog talijanskog rasizma — Fašizam usvaja rasističku i antisemitsku ideologiju nacionalsocijalizma

Već nekoliko godina opažala se u jednom dijelu talijanske štampe protužidovska propaganda, a u posljednje vrijeme je ostra rasističku i antisemitsku kampanju povoce Roberto Farinacci, bivši tajnik fašističke stranke, u svom listu »Regime fašista«. U tom listu je senator Longo razlagao

— kako je internacionalno židovstvo ne samo antihitlerovsko, već i antifašističko, pa su prema tome i talijanski Židovi antifašisti.

Nato su kampanju prihvitali i drugi ljestvi, kao »Vita Italiana«, pa rimski »Tevere« i revija »Quadrivio« u kojoj je talijski publicista Interlandi počeo zastupati tezu, da treba uspostaviti jednu »Carta di Colture«, koja će postaviti granicu između židovske i čiste talijanske dugevine produkcije. »Tevere« je kampanju započeo tako, da je objavio 1650 imena talijanskih židovskih familija, da bi na njih svratio — Javio, se i poslanik Paula Orano, koji »važi kao autoritet za socijalnu i filozofska pitanja fašizma. On je objavio čitavu knjigu: »Židovi u Italiji.« U toj knjizi postavlja Orano sukob fašizma i cionizma na internacionalnu i nacionalnu fazu. On dokazuje, da postoji nemrečivo jazz između internacionalnog židovstva i fašizma i da se to dvije snage sukobuju na svim frontovima, u Rusiji, Španiji, Francuskoj, Engleskoj itd. On je nastojao dokazati na taj osnovi i sukob Italije i Velike Britanije na Mediteranu i mnoge druge pojave. Deducijom je došao Orano da toga, da cionizam talijanskih Židova pretstavlja negativnu pojavu i opasnost i da cak i prečutna simpatija talijanskih Židova prema internacionalnom židovstvu znaci neprijateljstvo prema Italiji. Zato je potrebno, da se Talijanski Židovi deklariraju kao protivnici židovskog pokreta u svijetu i pristalice fašizma. Filozof Evola je također napisao više rasprava i brošuru o tom pitanju. I on postavlja

— pitanje talijanskih Židova u okvir svjetske politike i zaključuje, da se tog stanovaštva Italija mora zauzeti otvoreni antisemitski stav, jer se radi o sukobu dvaju imperializama.

Tako je, eto, kroz štampu i kroz publikacije počelo da se formira jedno raspoređenje, i javnom mišljenju je sugerirano potreba jednog antisemitskog stava. S vremenom se je i stamni, koji nije ovako direktno uštavio u akciji, opazila izrazita antisemitska tendencija: u pisanju o francuskom levitarškom pokretu, o utjecaju na republikansku Španiju, o palestinskom dogadjaju, o konferenciji u Evinu za emigraciju itd.

Talijanski fašizam — nastavlja se u obraćaju »Piccolo« je bio ustao u obranu tršćanskih Židova kada je »Regime fascista« napao te tršćanske Židove. »Piccolo« — kojega je osnovao i kojeg vođi do danas Židov, ali ujedno i predstavniči iredenista, Mayer — dokazivao je zasluge tršćanskih Židova za talijanstvo Trsta. Te zasluge ne može niko opovrgnuti, a naš predstavnik nacionalne radnici u današnjoj Julijskoj Kraljini znaju.

Koliko su tršćanski Židovi doprinossili talijanskom iredenističkom pokretu i borbi protiv nas u tim krajevinama. Medutim »Piccolo« utječaj nije mogao skrenuti represalije protiv

židova, što se vidi i po konfiscaciji tršćanskog Židova-Eppingera o čemu smo prošlog tjedna javili.

To sve veće i veće naginjanje k rasizmu i antisemitizmu sliveno je već pred pola godine ozbiljno u velikoj evropskoj štampi. Tako je »London Times« pred pola godine po prvi put priopćio svog rimskog dopisnika o protusemitskoj kampanji fašizma. Po mišljenju britanskih političkih krugova

pojačanje protužidovske propagande u Italiji dokaz je i sve učesnici suradnje

između fašizma i nacizma, pa ovi naravno s toga gledišta promatraju razvitak događaja. Za britanske političke krugove je protužidovska kampanja u Italiji tim ozbiljna, jer je uperenje protiv Židova kas veze sa zveznicima britanske imperijalne politike, posebno na Bliskom Istoku.

U svom dopisu iz Rima »Times« je tada pisao i ovo: »Fašizam je da u posljednje vrijeme više nego jedan dokaz o pojačanju utjecaja nacizma. Uvodjenje pruskog vojnog paradišnog kora, tzv. gušćeg koraka, bilo je najnoviji dokaz ove tendencije fašizma, da slijedi nacizam. Sada se pak mora točno dokazati protužidovska akcija kao jedan od rašnih kulta nacizma, koji su kopirani u Berlinu, da se istakne realnost i snaga Židova u Rimu. Talijanski naknadnici su službeno opomenuti, da ne smiju bez posebne dozvole izdati knjigu nijednog talijanskog Židova te da se ne smije prevesti na talijanski jezik kujiga bilo kojeg vanjskog Židova. Ujedno je određeno, da se ne smiju davati kazališna djela vanjskih Židova, te je zabranjeno Židovima govoriti na rati.

Po svemu tome se vidi da sadašnja službena proklamacija rasističkih teorija nije došla neozikivano. Kao što je već poznalo iz dnevnje štampe, 14. o. m. je »Giornale d'Italia« objavio pod naslovom »Fašizam i problem rasa«, da je jedna grupa učenjaka, vecinom sveučilišnih profesora, izradio podvostom ministrica prosvjeti Alfiera jedan elaborat u kojem se precizira stav fašizma prema rasnom problemu. Taj elaborat se dijeli u deset dijelova (»Deset zapovijedi«) i počinje konstatacijom da polazeći s biološkom stanovištu, postoje razlike rase kao i razne grupe i podgrupe, da one ne znači- ve se doslovno i tom saopćenju — da se može a priori ustvrditi da postoje superioritet i inferioritet rase, već jedino to da postoje razlike ljudske rase.

Talijanski fašizam — nastavlja se u obraćaju — priznавajući ovu konkureniju koja se ne temelji na historičkim, jezičnim i religioznim razlikama na kojima su formirane pojedine nacije, smatra da se Talijani ne diferenciraju od Francuza, Nijemaca, Turaka, Orka i drugih naroda samo time što govore drugim jezikom i imaju drukčiju povijest, nego da te razlike dolaze prvenstveno otuda što je njihova rasna struktura različita.

Stanovništvo Italije arijskog je porijekla, čije je rasne odlike sačuvale, jer osim invazije Langobarda nikakve druge invazije, a po najmanje afričke, nisu ostavile ma kakvog utjecaja na rasnu fiziognomiju Talijana. Na krovnom srodstvu osigurano je postojanje talijanske rase

i zato se Talijani s pravom smatraju rasistima, jer sve što je fašizam stvorio ima rasistički osnov.

Veljovom idealizmu i javnosti obili Amerika, koji su tu konferenciju shvatili onako kao i Roosevelt, što se vidi i po govoru predstavnika Kolumbije, Yepesa, koji je naglasio da se ne radi samo o židovskim, nego i o katoličkim antifašističkim, a možda sutra i o fašističkim bijeguncima, pa je opomenuo svijet, da ne pusti da djevi hiliade godina stara kršćanska kultura propadne u strašnoj katastrofi.

Oni koji dobro poznaju zakulisne borbe u Društvu naroda i slični konferenciji bili su već u početku skeptični. Tako je Ženevski međunarodni »Journal des Nations« pisao već u početku konferencije da je ona umrla pri porodu i to zato, što su britanska i francuska vlada ugulišle svojim realizmom Rooseveltov idealizam.

List kritizira kao nelegitom licanje pitanja smještaja bijegunaca, kada prethodno ne treba rješiti pitanje dokumentiranje bijegunaca i njihovog upoštenja. Pitanje dokumentiranja pak pokreće pitanje mogućnosti izlaza iz zemlje, koja ih progoni i ulaza u

druge zemlje, koje ne će primiti emigrante ili ih odbacuju jedna drugoj kao »slopte kol tenisa«, dakle pitanja politička, pred kojima je odbor predstavnika vlada u Evinu zatvarao oči. »Journal des Nations«

— političku emigraciju — koji cilj je postavio na široku bazu. To neće, sigurno, uspijeti, zasada, jer je to tek jedan dio općeg ekonomskog, političkog i moralnog problema Evrope i jedino rješenjem istome tih problema može da se automatski rješi i problem emigranata.

Rasna koncepcija u Italiji isključivo je talijanska, sa biološkog gledišta, ali bez ikakvih filozofskih ili religioznih intencija. Zato ova rasistička koncepcija, koja je isključivo talijanska i ima arijsko-nordijski karakter, ne može da se uzme kao jednostavno uvodjenje njemačkog rasizma u Italiju. Što se tiče Židova oni ne pripadaju talijanskoj rasi, jer su jedini od svih stanovnika Italije kroz vjećove sačinjavaju svoj stanični individualitet.

Deseti član tog dekaloga tumači stjenost bračne veze između Talijana i nearijskih venecijanskih rasa.

Taj dekalog se prenosi s talijanskim listovima, nekoj i s komentaram — pozivajući se na »Protokol slobodnog muščara«, kologa je preveo na talijanski fašistički antisemitski ideolog Giovanni Preziosi — prikazujući citatima, taj »Protokol«, kao originalno djelo Židova,

premda je već više puta dokazano, da je »Protokol slobodnog muščara« falsifikat kolege le-prije, rata falsificirala ruska Obraća da opravda pred Evropom progone Židova. Od novina u našim krajevima naročito se zadrski »San Marco« zanjo za tom rasističkom proklamacijom, dok tršćanski »Piccolo« donosi taj dekalog na prvoj strani, ali bez ikakvog komentara. — (t.)

OB PREDSTOJEĆEM KONGRESU MANJŠIN

V nemjek reviji za problem evropskih manjšina »Nation und Staat«, koja se redno na Dunaju, je objavljen predstavljanje učenjaka učenjaka na međunarodnoj međunarodnoj konferenciji Židovskog kongresa. Uz članak, u kojem se razvija predstavljanje na predstojenju manjšinskom kongresu, Kongres je naš list je poročal, koncem avgusta, in sicer tokrat na pravim facultet svetog srebrila u Stockholmu.

V začetku svojega članka pojavljuje se i autor invenije, da bi bili s kongresom u vezi s Državom naroda, za katero pa ne radi nemške izraza »Volkerbund«, temelj očitno s posebnim tendencijom »Ligue des Nations« in katerem obela skorajšnji konec.

Res je, da se manjšinski kongres skupi preprati Državu naroda, da se doželi, kijevi i prezreli kot garanti za međunarodno manjšinsko zaštito, ne samo na njegovim bivšim tlu, tudi ena najboljih hrvatskih naših, »Vodilnim osnositeljima kongresa«, poje bilo od usaga sačinjati jedinstvenu i temeljnu zaštito na rasnoj problemu, u prvi vrsti na notranjedržavnom području. To pa se dozvoli na skupljenju, da je ta problem tudi u međunarodnem življjenju naroda eden najvažnijih.

Nalođa podaja autor pregled nemanjšina u Evropi, pri čem er abstrakta od Evropske Rusije. Vse te nemanjšine, učenjaci, skupi se uvedeni lega mesecu u sedam plesa, taj tajnik manjšinskih kongresov Ž. Uz članak, u kojem se razvija predstavljanje na predstojenju manjšinskom kongresu, poje bilo od usaga sačinjati jedinstvenu i temeljnu zaštito na rasnoj problemu, u prvi vrsti na notranjedržavnom području. To pa se dozvoli na skupljenju, da je ta problem tudi u međunarodnem življjenju naroda eden najvažnijih.

Nalođa podaja autor pregled nemanjšina u Evropi, pri čem er abstrakta od Evropske Rusije. Vse te nemanjšine, učenjaci, skupi se uvedeni lega mesecu u sedam plesa, taj tajnik manjšinskih kongresov Ž. Uz članak, u kojem se razvija predstavljanje na predstojenju manjšinskom kongresu, poje bilo od usaga sačinjati jedinstvenu i temeljnu zaštito na rasnoj problemu, u prvi vrsti na notranjedržavnom području. To pa se dozvoli na skupljenju, da je ta problem tudi u međunarodnem življjenju naroda eden najvažnijih.

Ob zaključku ponavlja autor stalište kongresov pri obravnavanju manjšinskih problem, ki izključuje principijelno obložje proti posameznim imenoma navedenim državam. Kongres note in ne more biti nobeno oruđje sile, pati pa hoće biti oruđje pri izdelavi in proglašitvi ideje o evropskom redu in pravu.

BROJ našeg čekovnog računa

je 36.789. Ako nemate naše čekovne uplatnice, možete se svakog pošti kipiti za 25 para prazne čekovne uplatnice, na njoj ispisati našu adresu i broj čekovnog računa 36.789 i postati dužni preplaćati.

Od Soče do Rečine -- od Triglava do Kamenjaka

**Teška nesreća
u Krapanskom rudniku**

Pula, 20. jula 1938. — U Krapanskom ugnjetopkopima u dolini rijeke Raše, nastala je u jednom rovu eksplozija, pa je pri tome srušen dio rova. Pri ovoj katastrofi poginula su dva rudara, Tomo Jurčić iz Sv. Martina i Marijan Čekić iz Žminja star svaki 37 godina, dok je ranjeno još 6 rudara.

SINDIKALNE DAJATVE

S tečnjem letom so bile sindikalne dajatve trgovcev kakor tudi njihovih namješčencev preosnovane, tako da bodo člancke v dosedanjem izkazniški pristobitvene opuščene, zato pa se bo povabil običi obvezni sindikalni prispevki. Obe prisotnosti sindikalnih organizacij željajo pravljati potrebne odredbe, ki bodo v kratek čas uveljavljene z retroaktivno močjo od 1. januarja in 1. dalej.

Po načrtu teh sprememb, ki ga je deloma objavil nedeljski »Piccolo«, bodo znašali sindikalni prispevki za trgovce na osnovi njihovih čistih dohodkov, doganjenih za kategorijo B in C: pri dohodkih do 2000 lir na leto po 20 lir, pri dohodkih do 50.000 lir na leto po 20 lir, pri dohodkih do 51. od 4 tisoč do 5 tisoč po 60, od 5 tisoč do 25 tisoč za vsakih stotin lir dohodkov po 150 lir, več po 60 do 25.000 do 100 tisoč za vsakih stotin lir dohodkov po 100 tisoč več po 60 do 25.000 do 2 liri več pri dohodkih na 100.000 lir pa po 2500 lir letno. Minimalni prispevki bodo znašali v vsakem primeru po 20 lir. Za krošnino in sejmarje bodo izdane posamezne odredbe.

Gledate sindikalni prispevki trgovskih namješčencev pa dolgoča načrti da bodo plačevali delodajalcu po 40.000, namješčencu sami pa 0,85 lir za vsakih 100 lir svojih plač in ostalih prejemkov. Za delodajalca pa ne sindikalne dajatve za vse njegove namješčence ne bodo smele presegati 5000 lir.

Sestrana nesreća na radu

Pula, julij 1938. — Kod Montirlija (Motovun) vadi se od nekog vremena bauxit. Kopanjem bauxita su, zaposleni vedonom, ogolili seljaci. Iako manjeno na Krapanskem rudniku, dogajaju se česte nesreće in pri vadjenju bauxita. Tako je ovih dana usmrten na radu kod Montirlija 28-godišnji Anton Rajko Matin iz Montirlija. Kos kreat bauxitom otkacio se dok ga je dizalica vukla iz rova in pao je ravno na Rajka Antona koji je ostao na mestu mrtav.

Nesreća z granato

Goriča, julij 1938. — Sredi preteklega tedna se je pripetljav Panovcu pri Gorici strašna nesreća z granatu, ki je ostala v zemlji. Še od vseh vremena, Nabičarci starega želze Josip Sušič, Valentijn Simčič, Ludvik Merkl, Alojz Piccolo in zeleničar Gazelet so se podali iz Rožne doline proti Panovcu, kjer so v gozd u našli večno granato kalibra 150 mm. Seveda so se takoj lotili odpiranja in pri tem neprevidno udarili po včigalniku, ki so ga v hoteli odstranili. Pri takih nerazumljivih je nekdo udaril na včigalnik in razumljivo je nastala strašna eksplozija, ki jo je bilo slíšati daleč naokoli. Ljudje so štutili nesrečo in so takoi polnili na kraju kjer je bilo slisati eksplozijo. Tu se jih je audiš strašen prizor. Tri nesrečne z granata dobesedno raztrgala na kosce in pometała 50 m naokrog. To so bili Simčič, Gazelet in Piccolo. Ostala dva pa sta zadobila več strašnih ran in zaradi tega sta zgubila mnogo krvi. Z vso naložno so ju prepeljali v bolničico, kjer pa sta po kratkem času umrla vesel izkravljene. Oblasti so bile takoi alarmirane o dogodku in na kraju nesreče je prišla preiskovalna komisija, da bi negotovila vzroke nesreče. Tako veliko nesrečno ljudje že del časa ne pomnil, čeprav so na začetku nesreče z vojnimi streljivimi česci in se navadno končajo s smrtnimi žrtvami. Ta nesreča je napravila v mestu in okolici zelo globok vlt.

Družica sljana nesreča se je pripetljav v Ravne na Banjški planoti. Dečka Anton in Jože Pisk sta našla granato in jo hotela kopadati edreti. Od eksplozije je bil takol ubit Anton, ložeta pa so odpeljali takoi v bolničico, kjer še vedno visi med živjenjem in mora.

Za uboj sina 4 leta zapora

Goriča, julij 1938. Pred reškim soščem se je moral zagovarjati Ivan Grlič. Prema za uboj svojega sina, ki je 24. maja lanskega leta prisel domov skupaj s sinom, ga je v pisanosti ozmerjal, da je on itd. V prekerjanju je v razburjenosti in negli jehi pograblji za vile in z njimi udati s ino glavi, da mn. je počila lohanja. Sine so takol prepeljali v reško bolničico, kjer je po enem mesecu umrl. Državni tožlec je predlagal za kazeno 9 let zapora utemeljiv, da je dejanje bilo izvršeno v premišljenju. Končno pa je zmagalo mišenje branitelja, ki je vztrajal na tem, da je obtoženec zakril samo zlorabo sredstva v nobilitativne namene. Obsojen je bil na 4 leta zapora.

PRIRAST STANOVNOSTVA ISTRE

Pazinština je najplodnija, dok se istarski Kras i Liburnija najslabije množe

Premo službenim talijanskim statistikama, porast stanovništva Istre u 1937. god. izgledajo je ovako:

U Pujskoj općini je bilo 825 novorodenj, dok je općina Pazin imala 491 novorodenj. Labin (svuda se misli općina, a ne samo sjedište općine) imao je 289 novorodenj, Piran 281, Raša 248, Bužet 244, Vodnjan 242, Kopar 241, Poreč 222, Motovun 207, Izola 199, Barban 182, Rovinj 179, Žminj 176, Cres 195, Umag 148, Dekani 141, Buje 139, Oprtalj 134, Tinjan 118, Mali Lošinj 122, Vrsar 120, Plomin 118, Lanišće 110, Marzige 112, Šmarje 107, Boljun 102, Višnjan 98, Kanfanar 93, Svetvinčent 92, Vižinada 90, Grožnjan 73, Bale 67, Črni Vrh 66, Novigrad 62, Roč 54, Susnjevica 47, Hrpelje 43, Nereznice 29, Veli Lošinj 18, Osor 16, Brioni 5.

Alla zanimljiva je razlika izmedju rođenj in umrlih, jer nam jedino ta razlika daje sliku porasta stanovništva. Te razlike se vidi da nije Pula na prvom mestu po prirodnem prirastu stanovništva, več da Pazinština zauzimajo prvo mjesto.

Pula dolazi tekiza deset ostalih istarskih općina.

Najveći prirast pokazuje Pazinština općina s razlikom izmedju živilih novorodenj in umrlih, 51; Ilirska Bistrica 113 prema 54, prirast 59, Knecžak 77 prema 41, prirast 36, Prem 32 prema 21, prirast 11.

Velicki broj umrlih v Puli i Rijeci tuča se i time što tam postope bolnice i domovi staraca za sve stanovnike pokrajine, pa mnogi iz ostalih općina umrli u Puli ili Rijeci.

1936 godine je Veli Lošinj imao prirast nazadak za 11.3 posto, dok su Moščenice lanske godine imale prirodnih porast od 0,6 posto.

Uporedjivanje lanskih prirodnih prirastov sa prirostrom ranjih godina može se izvršiti na osnovi demografske studije dr. L. Čermelja »Slovenec in Hrvat pod Italijom«, izdane početkom ove godine u izdanju »Nastavka u Ljubljani. (oe)

NOVE ŽELEZNIŠKE PROGE

Trst, julij 1938. Glavni inšpektor za železnice, tramvajske in avtomobiliske proge v Italiji je objavil statistiko o prometu. Statuski je priložena karta vseh obstoječih in projektilanih prog. Med projektilanimi programi so tudi nekatere, ki bodo tekale po slovenskem in hrvatskem ozemlju. Tako je predvidena proga, ki bo skršala zvezko med Trstom in Rekom. Nova proga se bo odcepila od doseganje proge pri Herpeljah in se bo zopet združila z njo pri Šapjanah. Da se zbljajo zvezce Pule in Reke v Rimom, da se gradila na Krasu spojna proga, tako da ne bo treba več v vlakom do Trsta in oddol zelo nadaljevati vožnjo v Rim. Proga bo spajala Herpelje

z Općinami in bo šla skozi Padriče, Trebelje in Bane. Na tej progi bodo v prometu tudi načrti vlaki, podobni tramvaju, s čimer se utegne privabilo več meščanov, da si v omenjenih krajev postavijo hišice in tako ponajbolj etnično bonificirati kraško prebivalstvo.

Tudi Goriški se obeta nova proga, ki bo nekakšno nadaljevanje vipsavke proge proti Zapadu. Zato bi se zgradil most čez Sočo pri Gradiški, s čimer bi bila vzpostavljena zvezca med furlansko nizino in Goricu, ter tudi med obema bregovoma Soče.

Takšni so novi projekti, ni pa rečeno, kdaj se bodo tudi izvršili.

Obiteljska tragedija u Vodicama

Ubio ženu s jekirom, a zatim se objesio

Vodice, julij 1938. U nedelju tretega ovog mjeseca v 11. sati prije podne ubio je seljak Poropat Josip zvan Malinja, star 26 godina, svoju zakonitu ženu Marija porođ. Poropat, star 24 god., zadavši još manje nego devet udaraca ostricom s jekirom. Brzobolje su je odveli v bolnicu u Trstu, ali je pri dolasku v bolnici premrmljena. Čim je Poropat izvršio ovaj vjerni čin, sakrio se na sienici seljaka Ribarića Ivana i tu je izvršio samoubjstvo viještanjem. Višlo je dva dana, a da nikoli nije počeo znati. Prva, koja ga je opazila, bila je žena Ribarića i kada ga je opazila, od stvari je počila u nesvijest, te je pri tom dobro i živčani napad i moralji suje odvesti v bolnicu.

Majka Poropata Josipa je primala u načinu gospodarstva, kjer se vztrajal na tem, da je obtoženec zakril samo zlorabo sredstva v nobilitativne namene. Obsojen je bil na 4 leta zapora.

Dvije godine zatvora za 4 kola

Pula, julij 1938. — Radi kradje četirih kola (točka) sa jednog seljaccog vozca kažnjena su tri kradljivca ukupno na 2 godine zatvora.

Miločir Josip, star 48 godina, Miločir Josip Ivan, star 21 godina i Miločir Šimun od 19. godina, sva trojica iz Tinjanega okraja su zajedno sa Žirkovićem Antonom i Žirkovic Marlonom iz Višnjane sva četiri, kola s voza Pobega Antona iz okolice Tinjanja kada je došao u grad. Pronadjeni i utvrdjeni od karabinjera osudjeni su sada prva trojica skaki na 8 mjeseci zatvora i stvari na 666 lira po kvintalu. Ona po 135 mora da ima spec. težinom 75, a nečistoće najviše 1 posto, dok se po 145 plača pšenica sa spec. težinom do 78 kg. Žito mora biti zdravo i potpuno suho. Za domaću potrebu može se ostaviti 2 kvintala po osobi.

Proces radi rakije

Pula, julij 1938. — Prošlog decembra pronašli su karabinjeri iz Balca u kuci Ribić Mate u Golesu, i to pod krevetom nevjete Marije rođ. Janko, oko 16 litara rakije. Iza toga su pretresli okolicu kuće na posedu Blifca, te pronašli kotave za pećenje rakije, sakrivene u sumu i pokriven granjem, s tragovima skorog pećenja rakije.

Ovih dana je u Puli održan proces radi toga protiv Blifć Mate, starog 66 godina, njegove nevjete uči Marije rođ. Janko, druge nevjete Marije rođ. Radetić i sina Mate. Ove nevjete su osudjene svaka na tri mjeseca zatvora i po 1550 lira globe, a Blifć Mate stariji na 420 lira globe, a sva trojica su ujedno osudjeni i na plaćanje troškova, dok je sin Mate riješen radi pomanjka nujnega dokaza.

Ranjene pastirice

Pula, julij 1938. — Na Barbanštini dogodila se ovih dana nesreća u kojoj su stradale dvije male pastirice. Deset godišnjak Duras Foska i sedam godišnjak Trost Laura, iz sela Hrbici občare su ovce na pasu i tamo su našle jedan puščani metak. Hrbjele su ga otvoriti kamenom, ali je u ruci male Foske metak eksplodirao i teško je izranio po rukama, dok je male Trost, koja je stajala sagnuta da bolje vidi, izranjena po licu dosta teško i postoji opasnost da zgubi oko.

Drobiz

Brzovica. — Na cesti proti Trstu se zatezel čehoslovački avto, v katerem sta se pojela na letovišču Rudolf Wann in soprga iz Prage, zaradi defekta na volantu ob telegrafski drogi. Oba sta zadržala lažje poškodbe na obrazu in košenju.

Cerkno. — 25 m visoko kolono so postavili v Cerknem v spomin Antona Locatellija, ki je padel v Abesiniji. Locatelli je bil eden izmed najboljih italijanskih letalcev. Udeležel se je v času svet vojne zmanjšega leta na Dunaj. Doma je bil v Bergama.

Col. — Dosedanjem komisar fasiščne organizacije na Colu pri Ajdovščini Peter Zaniboni je bil imenovan za političnega tajnika društva.

Gorica. — Goriska mestna občina bo, kakor poroča »Gazzettino«, nacija več posojilo, da bi z njim povečala vojašnico pri Sv. Marku.

Koper. — Pred sodiščem se bo moral zagovarjati Branc Vidulič iz Kubed, ker je svojo ženo težko ranil s sekiro.

Gorica. — V neki mehanički delavnici se je pripetila huda nesreća. Po neprivednosti je bila postavljena kanta benzina v neposredno bližino peči pri kateri sta bila zapošljena 29 let stari Alber Turel iz Vozjedrage in 19 letni Friderik Mervin iz Šempasa. Nenadno se je benzina v kanti zaradi velike vročine vnel. Nastala je eksplozija, spricu katere sta bila oba mehaničnika smrtno nevarno poškodovana. Takoj so jo odpetali v mestno bolničnico. Zdravnik si skoraj da zmanj prizadevalo, da bi jih obranili življjenje.

Općine. — Na cesti proti Trstu se je pripetila smrtna nesreća, kateri žrtvi je postala 15-letna Justinia Tavcar. Vozila se je na kolesu in je na neupoštevanju načina izgubila ravnotežo. Kolo je zadelo o cestini rob, in Tavcarjeva le oblezala nezavestna na tleh. Ko so domačini priheli, da bi jo pobrali, so ugotovili, da ima poškodbo na glavi. Takoj so telefonirali po resni avtomobil, ki je Justino odpeljal v treško bolničnico. Toda umrla je že med potjo. Zdravnička preiskava je ugotovila, da je deklelu počila lobanja in se je zlomila hrbtnica na tliniku.

Pula. — Ove godine su održana četiri gospodarska tečaji, kjer je počinjalo upravljanje s podjetjem Cerovlje, Novake, Zareč in Ljubljana in tu su podijeljene nagrade petnaestorih seljaku, kjer so s najboljim uspehom svršili tečaj. Darovi so se saštojali u manjini gospodarskim organizacijama, a ujedno su svakoga od njih preplatili na tedenik »La Domenica dell'Agricoltore«.

Pula. — Osamgodiljni Voščon iz Sv. Lovreča Pazenatičkog pao je u Puli s bresek in slomio lijevu lopaticu.

Pula. — Blaško Domenik, Šofer ur Puli, za vrijeme dok je učio Šofiranje Bokne Franje pregazio je jednog čovjeka i osudjen je na deset mjeseci zatvora.

Trst. — V težkem stanju so prijeli v bolnišnico 18-letnega Slavca Milana iz Tomaja. Pred dnevi se je zbolebil v roko, na kar ni polagal važnosti. Roka mu je kinala zatekla in nastopila je zastrupitev krvi.

Trst. — Antonio Vidusso, italijanski legionar u Španiji, je bil odlikovan s nagradom vojne i slomljene lopatice.

PREGLED DOGADAJA

BRITANSKI KRALJEVSKI PAR U PARIZU

Engleski kralj Gjuro VI.

Engleski kralj i kraljica stigli su u posjet Parizu. Pariz i cijela Francuska dečekali su ih veličanstvenim dočekom, pa tako i komunistički „Humanitet“ pozdravljao s određenjem engleskog kraljevskog par.

Sam po sebi posjet engleskog kraljevskog paru Francuskoj znači mnogo. Međutim, ova važnost ovog dogodjaja je to reču, što je ovo prvi službeni posjet engleskog svorenca posvećen Parizu. K tome pripadaju momenti, u kojem engleski kralj i kraljica stupaju na to Francuske. Nad Evropom se razitiće opasnosti koje po svojem zamaštu naiđe mnogo onima godine 1914.

S kraljevskim parom došao je u Pariz i ministar vanjskih poslova Halifax, a uoči ovoga dogodjaja izmijenili su Nevills Chamblerin i Daladier opširno i srađuju pisma krunog političkog sadržaja. Njihovi sadržaji nisu poznati, ali novinario o njima nagajaju, neki engleski i francuski listovi, koji tvrdi, da su dobro informirani, objavljuju, da se pretsesiju engleske i francuske vlade u njima bave s dva glavnja i najakutnijima problemima sadržajnicima: Španjolskim i českoslovačkim. Daily Telegraph tvrdi, da je Daladier istaknuo, kako je francuski vladi načelo stalo obrnuti pažnju razvoju dogodjaja na Sredozemnom moru i da mu stoga dobro dolazi neopredan dodir s lordom Halifaxom, s kojim će raspravljati o tom pitanju. Tin više, jer se nijesu još mogli nastaviti pregovori Francuske s Italijom, a ne možemo ni znakovati, da bi se u dogledno vrijeme ti pregovori mogli nastaviti. Daladier portiće, da Francusku snabdevlja ratnim materijalom, barcelonsku vladu i upozoruje na to, kako Njemačka i Italija nastoje predložiti Englesku za generala Franca Chamberlaina je odgovorio, da će Engleska svakako voditi računa o interesima Francuske na Sredozemnom moru i nastojati, da se britansko-italijanski sporazum dopuni sporazumom između Italije i Francuske.

Kralj Gjuro i lord Halifax iskoristio je boravak u Parizu, da s pretsesijom Francuske Lebrunom i drugim francuskim državnim prouči u detalju sve eventualnosti, koje bi mogle nastupiti u skorij budućnosti.

U isto vrijeme je pretsesija madžarske vlade Imredu s ministrom vanjskih poslova Kanyom posjetio Rim, gdje su ih dočekali na stanicu ljeva Mussolini i Ciano sa svima ministrima i velikim parodom.

Ispričaju Imredu i Konjicu iz Budimpešte prisustvovao je i otpravnik poslova jugoslavenskog poslanstva Stevanović.

SMRT RUMUNJSKE KRALJICE MAJKE

U pondjeljak u 5.20 sati postle podne umrla je u Siniju u dvoru Belosje rumunjska kraljica uduša majka Marija od postjećica teške haleste.

U pojedostviti gubi Nj. Vel. jugoslavenska Kraljica uduša Marija Sveta majka.

Pokojna Kraljica Marija rođena je 29. listopada 1875. u Eastwell-Parku kao najstarija kći kneza Alfreda Sachsen Coburg-Gotha od Edinburga, drugog sina engleske kraljice Viktorije. Godine 1893 udala se za rumunjskog preftistoraslavidersnika Ferdinandu, koji je godine 1914 stupio na rumunjsko prijestolje. Ona je nakon početka svjetskog rata vršila još upravu na rumunjsku politiku s ciljem, da Rumunjska stupi u rat na strani antante. Godine 1926 bila je u Americi. Na književnom polju je najpoznatija po svojim memoarima.

TALIJANI O FRANCUSKO-TURSKOM SPORAZUMU

Neue Freie Presse donosi članak »Italija i jugoistočna Evropa, u kojem tvrdi, da se tma oblikovala pojedana vanjsko-politička djelatnost Italije na Balkanu i u Ankari, naročito način što je Engleska počela u ovom dijelu Evrope i Azije davati zajmove, a Francuska sklopila sporazum s Turkom o sandžaku Aleksandreti. »N. F. P. piše: »U ovom času smatra se u Rimu francusko-turski sporazum o sandžaku Aleksandreti ozbiljnijom činjenicom od britanskih

financijskih manevara. Prema mišljenju, koje vlada u Rimu, Francuska će unatoč tome što je to u oprec s njezinim mandatima u Siriji, ustupiti Aleksandretu Turskoj. To je cijena uz koju Francuska dobiva prijateljstvo Turske. Taj je ugovor, kako tvrdi voditelj talijanskog vanjsko-političkih istraživača, dobitnik »Relacioni Internazionali« u vezi s francusko-ruskim savezom. Francuska nastoji na taj način osigurati vezu svojih borbenih snaga s onima Sovjetske Unije, koja može uslijediti jedino preko Dardanele i Bosfora, nad kojima nakon montreške konferencije nadzor vrši Turska, i ne oključava u davajući žrtvu, jer ima pred očima iskrustu u svjetskom ratu.«

POLSKA POLITIKA

»Pariser Tagesszeitung« piše pod naslovom »Naskok na Češkoslovačko« o poljski politici:

»Poljska, zgrdovinska Žrtva treba deliti, teče, kako izkoristi nemško-česki spor it je zadaci odbrana bit 80.000 od Prage strašno zadržani Poljakom. V službi poljske vlade stojični tisk tekmuje s Goebelsvim tiskom u zasramovanju Češkoslovačke... Cloveli bi utegnili misli, da je Poljska vjorne države glede ravnanja s manjinsama, ce bi ne bil poučen u tem pogledu. Na Poljskom je na primer 4.500.000 Ukrajincem (u resnicu nad 6 milijonov), ki se zo řela zatiranji u triptičen. Sredi maja je se uvršten Demokratiju u narodna ukrajinska zvezda, da bi ſe naprej sodelovala z vladom, in je zahtevalo avtonomijo.«

To izjava je dobio posvet poljski tisk, kakor piše »Warsaw Weekly«, ki je očital Ukrajincem, da posnemajo Hrusčinove nascene.

MALE VIJESTI

»Rišenjem pretsesidnika vlade Mussoliniča će i svi državni civilni činovnici morati za radnog vremena nositi uniformu.«

Mestni guverner Adis Abebe je izdal odredbo za zaštitu ugleda belgega plemena. Med drugim prepovećuje ta odredbu vsem pripadnikom belgega plemena vstop v javne gostilne in kuhivine, ki jih imajo v rokah domaćina.

Ministrsko vijeće generala Franca odlučilo je na posudjiovi siednici da se talijanskim ministru, vanjskim posluvom Cianu dodijeli orden Izabele katoličke, a feldmaršalu Göringu orden Crvenih strijelaca.

Centralni demografski ured u Rimu, koji je do sada potpadao pod ministarstvo unutrašnjih poslova, pretvoreno je u Generalnu direkciju za rasna pitanja.

Talijanski zvuki avijatika u Španjolskoj. Prema vijestima agencije Stefani gubitci su medju talijanskim dobrovoljicima avijatikima u Španjolskoj do 11 srpnja ovi: 120 mrtvih, 21 zarobljenik, 9 nestalih, svega 150 ljudi. Od početka borbi do danas oborili su talijanski dobrovoljni avijatikari ukupno 580 neprjedljivih aparata.

Tu vijest donose svi talijanski listovi pod velikim naslovima među kojima dominira naslov: Albo di gloria.

Zatvaranje filijala novčanih zavoda u Italiji. Talijanska vlada donijela je odluku o zatvaranju daljnjih 186 bankarskih filijala u smislu provođenja bankarske reforme. Od početka izvršavanja bankarske reforme do sada, likvidirano je u Italiji 700 filijala raznih novčanih zavoda.

Nova radio stanica u Ancetu započela je svojim emisijama. Prigodom inauguračne svečanosti govorio je predstavnik EIAR-a, koji je istakao, da je podizanje nove talijanske radija postaje nova etapa i u usponu talijanske radiofonije. Zatim je govorio zastupnik vlade, pa je nakon odsvojnih himni započeo redoviti program.

Radiofonska ustanova EIAR kauji podići 21 novu radiostanicu.«

Teška avionska katastrofa desila se u Italiji. U velikoj olujni nastradao je putnički avion koji saobraća između Cagliari i Rima, nedaleko Rima, 20 putnika i sva posada aviona je poginula.

Fulvio Suvich je bil pred nekaj dnevnim gosti katoličke univerze u Duquesnu u Zedinjenih Državah, kjer mu je duhovniško vodstvo te univerze podčelilo častni natlon »doktora prava« — to ni bil prvi slučaj, da se je katolička hierarhija u Ameriki globoko poklonila predstavnikom talijanskog fašizma — ja pri teji prilikri je reklo u svojem govoru: »Ja vaseli, ker so Zdržene države spreleže še mnogo fašističnih naredb, katere tudi sam predsednik Roosevelt zagovarja, in da ga veseli, kda vidi, da tudi Zdržene države stote pred enakim položajem, kakrišen je bil u Italiji in ki je prinesel Mussoliniju in fašistično državo...«

Italija se je pogodila z Madžarskom, da bo kupila od nje izven kliringa, to je u svobodnem prometu, 1.6 do 1.8 milijon dvojnih kvintalov pšenice ter si pri tem zgovorila očnicko pravico še na gojivo količine žita. Polovico tega naročila bo plačala v tunih

ODLOMKI IZ NAŠE ZGODOVINE

PRISELJEVANJE V JULIJSKO KRAJINO

Dr. L. Čermelj se je v svoji studiji »Sloveni in Hrvati pod Italijom«, ki je izšla letos ob začetku leta, delno dotaknil tega vprašanja. On je na podlagi razpoložljivega materiala obdelal priseljevanje Italijanov iz starin pokrajini v povojnih letih. S tem bi bilo kolikor tako vsaj eno razdobje obravnavano. Za celotno, silko pa bi bilo treba upoštevati tudi prevojno dobo, kajti priseljevanje se je vršilo že tedaj v veliki meri in v zadnjih letih celo po dolocene načrtu.

V glavnem moramo predvojni čas glede priseljevanja Italijanov v sedanjo Julijsko Krajino razdeliti v tri razdobja. Prvo gre od proglašitve proste luke v Trstu 1. 7. 1919 do druge polovice devetdesetega stoletja.

V tej dobi se niso Italijani z Apeninskega polotoka priseljevali v Trst po kakem dolocenem načrtu ali po kakih posebnih direktivah, temveč so bili le ena komponenta splošnega priseljevanja od vseh vetrov v novo loko. Bolj kakor številno so ti talijanski priseljenici s svojim materinim jezikom pomagali ohraniti Italijansko lice Trsta.

Druge obdobje je prineslo leto 1866., ko je Avstrija klijui znagi na bojni poljanah v severni Italiji izgubila Longbardijo v Benecijo,

Longbardijo v Benecijo, in se so v vojskimi četami umaknili iz teh dežel, tudi razni državni uradniki in funkcionarji.

Medtem ko je bilo prvo obdobje v temi zvezdi z gospodarskimi problemi in je bilo drugo nujno posledica nastale izpremembe državnih meja, je

tretje obdobje strogo političnega značaja, ki je označeno po točno izdelanim programu. Kot začetek te tretje dobe smemo smatrati leto 1880.

V začetku tega leta je namreč izdal član iridentistične organizacije v Italiji Paolo Fanfri v Benetkah knjigo »La Venetia Giulia«, v kateri razpravlja o ponenu Julijskih Alp in Istre za obrambo Italije na vzhodu. Bolj kakor sama knjiga je vzbudil pozornost uvodnik, ki ga je spisal desničarski poslanec v italijanskem parlamentu Ruggero Bonghi. Tam citamo namreč med drugim tudi te ostavitev: »Problem je torej jasen. Mi moramo doseči bolje meje od sedanjih. Mi imamo pravico hoteti, da postane vsa dežela (namreč Julijsko Krajina), ki je žemljevropska Italija, tudi politično Italija. Zato pa je potrebno, da se talijanski vpliv v tej deželi poveča. Kot član parlamentarne desnice, ki je bil a mirno sožitje z Avstro-Ogrsko monarhijo, pa je se dodal: »Ta cilj se mora sekakor doseči s polnim voštovanjem mednarodnih odnosov in ne da bi se niti nujnje omajala moč Avstrije.«

Vendar je prav dejstvo, da je desničar napisal uvodnik Fanfrijev knjigi, vzbudil pozornost avstrijskih oblasti. Kakor poroča A. Sandona v prvev zvezki svoje dokumentarne knjige »L'iridentismo nelle lotte politiche e nelle contese diplomatiche italo-austriache« (Iridentismus in politischen borbi in austro-ugarskih diplomatskih sporih), je

tedanjii avstrijski poslanik na italijanskem dvoru grof Wimpffen obvezal dnujsko vlado, da zastremijo Bonghi in njegovih pristaša posebno za tem, da se pomoži talijanski element v obmejnih pokrajinah,

kakr zahteva največ pozornost od strani političnih oblasti. Dejstvo je, da je

zunanji minister Haymerle to poročilo odstopil zunanjem ministru Taaffeju in tedanjemu avstrijskemu notranjem ministru za potrebe ukrepa. Kakšni so bili ti ukrepi, ne vemo. Če so bili sploh izdati, so gotovo imeli le prehodni značaj, kajti dve leti pozneje se je sklenila troveza med Avstrijo, Italijo in Nemčijo, s čimer je bila Italija dana možnost, da vsak čas neposredno ali posredno preko Berlina posreduje na Dunaju v korist talijanskega elementa in talijanskih priseljencev v Julijski Krajini.

Ta tretja predvojna doba je gotovo. spravila največ renjikov na Primorskem, posebno pa v Trstu. Načrt italijanskih politikov se je tem lažje izvajal, ker ni zahteval nobenih materialnih zrtev, saj so našli vsi ti priseljenici v Trstu in v drugih mestih, ki se pripravljajo za priseljevanje. V tem se je odlikovali zlasti tržaški magistrat, ki je sprejemal renjike v službo kar na debelo v veliko škodo domačega, zlasti slovenskega prebivalstva. To favoriziranje talijanskih priseljencev je postalno že takoj hudo, da je leta 1913. tedanjii tržaški namestnik Hohenlohe moral izdati načrte, ki naj bi omolje pritoči renjikov. Zaradi teh odredb je močno zavrešalo med iridentisti v Italiji in tudi uradna Italija je smatrala za potrebljeno, da energetično intervenera pri dunajski vladi. Razburjenje zaradi teh ukrepov se ni poleglo prav do izbruhu svetovne vojne.

Zanimivo je, da je M. Alberti v svoji knjigi »L'iridentismo senza romanticismo« postopanje tržaškega namestnika označil kot upravičeno, toda za manj potrebitno, češ da je šlo za priseljevanje, ki se ohranili svoje talijansko državljanstvo in bi se radi tega politično ne mogli uveljavljati, ker bi sicer imela oblast pravico nastopati proti njim. Formalno ima Alberti prav, toda v praksi je izgledala stvar drugače,

kakrj te renjikov niso branile samo krajne italijanske oblasti, kakor magistrat in druge, temveč je

stača na njimi tudi oficijelna Italija. Načrt italijanskih politikov pa ni šel samo za tem, da bi se očajlo steklo na Primorskem-bravojčiu Italijanov, temveč je delal na to, da bi tudi politično nekaj pomenil.

P. P.

Nas list

so bori z mnogimi težkočami, ki so dobro znane večini gašn. čitateljev. Vsek teh težkoč ne moremo sami odstraniti, ker ne zavisijo od nas.

Toda izmed vseh teh težkoč je ena, ki jo moremo sami odstraniti, ker je zavisna od nas. To so težave materialne narave.

Ne prosimo miloščine, temveč zahtevamo samo to, da vsak naročnik napravi svojo dolžnost s tem, da plačuje redno naročinno. Ako bi vsak naročnik napravil svojo dolžnost napravil listu, bi se mogli v teh težkih časih veliko lažje zoperstavljati tudi ostalim težavam.

VAŽNA JEZIKOVNA ODREDBA V JUGOSLAVIJI

»Koroški Slovenec« (Celovec) prima: Jugoslovanski notranji minister dr. Korošec je odredil, da se morajo javni uradniki, ki služijo na ozemlju katerekoli narodne manjine, tekmo tri let princijeti jezikom narodne manjine. Minister utemeljuje odredbo s tem, da je uradnik v stalnosti z ljudstvom in more svojo službo vršiti vestno le v slučaju, če posluša in razume jezik, ki ozemljuje, da zato želi. Uradniki manjinskoga ozemelja bodo zato zavrnili gotove prednosti pred ostalimi. Po preteklih tri let bodo uradniki brez znanja manjinskoga jezika prestavljeni in zastavljeni. Za uradništvo donavškega bataljona je na primer predpisano znanje nemške, ogrskega in rumunskega jezika.

Omenjena odredba je vzbudila posebno v manjinskih krogih veliko pozornost in potruje dejstvo, da jugoslovanska vlada vzorčno ravna z narodnimi manjinsnimi inji z njimi zelo pri srcu. »Berliner Tageblatt« je pod naslovom »Nemško se učijo« primornil, da bi imela nova odredba ugodne posledice na gospodarskem in kulturnem področju, in se nadeja, da bo posebno upoštevana nemška govorica, katere se poslužuje 100 milijonov ljudi in ki je vez med narodi srednje in jugovzhodne Evrope.

Ne dvomimo, da bo jezikovni »odtok jugoslovanske viude«, ki podprtava težnjo Jugoslavije za manjinsko sodnjenje tudi z državami-sosedami, napotil tudi druge države, da osake svoje težnje odredbo s skupnimi odredbami.

LADJEDELSTVO NA TRŽAŠKO-ISTRSKI OBALI

Slovenski kalafati ob barkovljanski obali in v kriškem pristanišču

V reviji »Jadranska Straža«, številka za julij izšel je ta članek dr. Lava Čermelja.

Ko gledaš ob Obelisku ali z drugih vrhov grebena, ki obdaja Trst kakor venec, na mesto in na morje pod seboj, se razprostira pred tvojimi očmi vsa slovenska obala. V širokem loku, ki gre od rtca, kjer stoji piranska cerkev, gor do Devinskega gradu, in se dalje onstran Timave do visoke štrelči tovarniških dimnikov v Tržiču, oklepa ta obal Tržaški zaliv. Na vsej njeni dolžini segajo Tržaški prav do morja. Devinski, seslanski, nabrežanski, kriški, grljanški, kontovelški in barkovljanski pristani severno od Trsta so zatočišča slovenskih ribičev. Mesteca južno od Trsta: Koper, Izola in Piran, ki imajo pretežno italijanski znacaj, ležijo skoraj na otokih, ki so le z okzim pasom, zvezani z obalo. V obeh mestih pa, ki ležita na sami obali, namreč v Trstu in v Miljah, je prebivalstvo močno povezano s slovenskim življenjem.

Prav na tem, skrajno severnem delu vzhodne iadanske obale, ki jo vso pravico imenujemo slovensko, se je v zadnjem stoletju silno razmaznilo ladjedelstvo, tako da zavzemajo danes tam poslopije »Zdržene Jadranske Ladjedelnice« (Cantieri Riuniti dell' Adriatico) prvo mesto na vsem Jadruzu. Ta razinal je tesno, združen s prehodom pod iadrije na parnike in se je dejansko pričel leta 1836, ko se je ustanovila parnolovna sekacija že tri leta prej po angleškem vzorcu osnovane Lloydove družbe, katero je tedanj tržaški namestnik Weingartner v noročju osrednjih vlad na Dunaju označil kot »igrac« (cine Spicere).

Do tiste dobe je bilo ladjedelstvo na Tržaškem dokaj skromno. Najstarejša je bila ladjedelica Sv. Nikolaja, ki je imela svoj sedež tam, kjer je sedaj Trg starega skvera (Piazza dello Squer Vecchio) v bližini Velikega trga. Do leta 1600 je bila ta ladjedelnica zunanj mestnega zida. Ko se je mesto razširilo prav do skvera in je bila sprito visokih plamenov, ki so se dvigali pri »kalafatiranih ladij, velika požarna nevarnost za sosednje hiše, se je ta ladjedelnica proti koncu osemnajstega stoletja opustila in mesto nje se je otvorila nova na obsežnem zemljišču poleg sedanjevanske cerkve za glavno pošto, kjer stoji še danes ogromna stavba z napisom »Cantieri Panfilija«. Panfilijeva ladjedelnica je začela poslovali leta 1779 in do njenega konca l. 1851, so v njej zgradili 639 večjih in manjših ladij, med njimi tudi že 30 parnikov, seveda tudi te iz lesa. Te ladjedelnice je izšel l. 1818. trup prvega tržaškega parnika »Carolina«, za katerega pa so moral naročiti stroj v kotel iz inozemstva. V njej so zgradili l. 1826 tudi ladjo, s katero je Ceh Jože Ressel napravil prvo poizkus v vijakom na ročni pogon, in tri leta pozneje ladjo »Civetta«, ki je prvič z vijakom na paro rezala valove Tržaškega záliva. Resslu ni bilo dano, da bi dočakal priznanje svojih zaslug. L. 1857. je na službenem putovanju podlegel bolezni v Ljubljani, kjer pozlajajo njegovi zemski ostanki na pokopališču pri Sv. Kristoforu. Letos su mu odčrkljili, da ljubljanski tehnični spominski steber Trst se do danes ni še oddožil njegovernu spominu. Spomenik, ki je bil namenjen Trstu, so sprito odprora tržaškega magistrata postavili pred tehnično visoko šolo na Dunaju. Tržaški Italijani niso mogli pač pozabiti, da je Ressel v revolucionskem letu 1848 ledenejava vojskega gubernatorja grofa Gulyayev zaposril za »visoko dovoljenje«, da bi smel s perkuški granato, ki je le sam izumil, uničiti avstrijsko vojno brodovje, katero je dejansko bilo v rokah revolucionarjev. Za napad na to »sovražno« brodovje naj bi se poslužil lahkih beneških enojambornikov, ki so bili teda v tržaški luki. Do te morske bitke, gotovo edine svoje vrste, med avstrijskimi vojnimi ladjami z italijansko posadko in beneškimi »penčlani« z avstrijskim mostvom pa ni prišlo. Pač na je zaradi tega predloga Ressel postal brez spomenika v Trstu.

Ko se opustili Panfilijeva ladjedelnica, ker so tam zasuli morje za novo luko, je nastalo več skverov v Škedenjskem zálivu: S. Lorenzo, Ruzzler, Rossi in Bonomo, v katerih so še skozi dobré desetletje gradili ladje iz lesa. Tudi severno od samega mesta, namreč v Bačkovljah alkali, kjer so teda navrili, pri Sv. Jerneju, je nastalo večji skver, ki je stalno zaposlovil od 25 do 30 kalafatov, skoro izključno slovenski domačinov. V tej ladjedelnici so gradili manjše ladje in »maone«, pa tudi večje »skune«, za dalše morske vožnje. V začetku devetdesetih let so to ladjedelnice prenesli onstran starega »svetilnika«. Kjer je bil barkovljanski skver, je imel po vsemi svoj dom prvi in edini slovenski veslaški klub na našem Jadranu »Sirena«, dokler za ga jeseni 1927 fasistična oblast izročila veslaškemu društvu »Diadora«, ki so ga ustavilitalijanski identitenti iz Dalmacije.

Manjši skveri so bili v same mestu ob začetku pomora, kjer stoji star svečinski krov v se do leta 1882, so kalafatrali ladje v plitvem odseku tržaške luke, ki so ga imenovali »Sacchetta«.

Kraška obala — Sistianski zaliv

Leta 1836. je Lloydova družba ustanovila v Trstu lasten arzenal, kjer so izdelovali parne stroje in kotle. Ladjine prideli so v prvih letih gradili v Panfilijevi ladjedelnici, in kot je ta prenela, v novi ladjedelnici, ki jo je leta 1840. pod Sv. Krizem, kjer je tako lepo opeval Igo Gruden. V mislih se vozi s kriskimi ribiči v »ščifi« na »gužev« ali pomaga kalafatom na kriškem skveru.

Slikar Sirk meje je tudi opozoril na posebno vrsto čolnov, ki so jih še pred kancem štiridesetih leti na skveru pod Sv. Krizem izdelovali iz dolgih hrastovih listov. Pravili so jih »čupe«. Cupa je imela obliko cigare, merila je v dolžini do šest

jo kriški ribiči in kalafati svojega slikarja v domačini Albertu Sirku, ki živi sedaj datec od svojega morja na zelenem Stierskem. Toda ž dušo je še vedno tam pod Sv. Krizem, kjer je tako lepo opeval Igo Gruden. V mislih se vozi s kriskimi ribiči v »ščifi« na »gužev« ali pomaga kalafatom na kriškem skveru.

Primitivno je še to postopanje naših hrastovabov morski obali. Tako so ravnali že njihovi očetje dedje in pradejde. Toda pravili kalafati ob barkovljanski obali in kriškem pristanišču utegnjejo z največjim zanimanjem in z najboljšim razumevanjem pozdravljati veliko torpedovko, ki bi

pot druga splavljenja v naših domačih pristaniščih in ki bo nosila ime slovenske prestolnice »Ljubljana«. Težko jim bo samo pri srcu, da ne moreju javno dati duška svojemu veselju in svoji radosći. Lavo Černe

TRŽAŠKA LUKA PO ANSCHLUSU

Trst, julija 1938. — Po priključitvi Avstrije k Nemčiji so se pojavile v Trstu govorice, da bo tržaška luka v svoji konkurenčni borbi proti Hamburgu in ostalim pristaniščim v severni Nemčiji izgubila ugodnosti, ki se jih je na ozemlju nekdaj zavzemala. Avstrije zagotovila s tako zavzanim jadranskimi zelenčinskimi tarifami Italijanska vlada, da takoj odločno demantirajo njih dejanski pomen z izjavo, da bo tudi v novem položaju branila tržaške interese. Koncem maja je bil med Nemčijo in Italijo sklenjen sporazum, o katerega vsebine objavljene komunikate sicer ni povedal nicesar, a se je naknadno vendarje izkazalo, da tržaška luka po priključku Avstrije k Nemčiji formalno ni nicesar ali vsaj ne mnogo izgubila.

Po poročilih, ki so jih objavili berlinski »Allgemeine Tarif-Anzeiger«, dunajski »Neue Freie Presse« in tržaška dnevnik, se bodo brškone v 1. januarju prihodnjega leta zarces ukinile vse dosedanje ugodnosti, ki jih je bilo avstrijski režim zagotovil tržaški luki, predvsem tako zvana jadranska zelenčinska tarifa, sprito katere je bil zelenčinski prevoz blaga iz Avstrije v Trst za 12 do 15 odstotce cenejši kakor v smeri proti Hamburgu in Bremeru. Že s 1. junijem so bile ukinjene tudi druge olajšave izven tega tarifnega sistema, ki so se načratali zlasti na uvoz bombarž, kavajo, kava, kaj in drog v Avstrijo. V veljavi pa bodo baje ostale vse dosedanje »transitne tarife za promet med Trstom in Češkoslovaško ter deloma Madžarsko preko avstrijskega ozemlja.«

V zadnjih letih pred vojno so bili tudi že prvi začetki naše jugoslovanske plovne organizacije v Trstu. Hotelski družba Griljan si je nabavila maleni parnik, ki je prevzel kopalne goste do kopališča v hotelov v Griljanu, ki so bili v slovenski posesti. Parnika so dali ime »Vida« na leni Vidi, o kateri nam pole narodne pesem, in ki je baje živel tam nekje pod Devinskim gradom. L. 1917. pa so bili v Trstu postavljeni temelji jugoslovanski paroplovni družbi »Oceania«.

Ce so bili Slovenci v velikih ladjedelnicah in arzenalih samo delavci v službi tujcev gospodarja, so bili tu še vedno samostojni obrtniki na vseh omlih malih škverih, ki ih srečamo na obali od barkovljanskega portiča gor do izliva Timave v morje. Še malo let pred vojno je bil na barkovljanski obali tam, kjer se odcepila cesta na Kontovelo, manjši škver, kjer so gradili razne čolne, zlasti take, s katerimi so nabirali ob obali debelej pesek in kamene in ga dovalzali ladjam v luko kot »zavoro«, da se z njo podtežili ladjin trup, aki ni bilo zadostnega tovora. Teka škver danes ni več, pač pa je tiki ljudske kopališča še škver, kjer popravljajo barkovljanski ribiči svoje ladje.

Podoben majhen škver ima tudi kontovelški pristan ob cesti, ki pelle v Miramar. Tam le svoje deli plesni Anton Ašker, kramjal s slovenskimi ribiči in zbiral móbie za svoje »jadranske bliserje«. Med riteti le bi bili tudi budomnost, ki mu je načrtael kalafat z zgodbo, katera je nastala v njegovih domislih. Kakor so našli kontovelški ribiči svoje pesnike v Antonu Aškeru, tako ima-

metrov, široka in globoka pa je bila komaj 70 centimetrov. Se pred kaže leti je videl Sirk tam čolo v portiču pod Nabrežino. Cupa je bila dokaj hrodnina in, le spreti ribi je lahko varno vozil z njo po morski gladin.

Danes ne gradijo ne na kriškem skveru ne v sosednjih portičih več ladji, pač pa popravljajo tam še vedno poškodovane ribičke barke. Barko zvlečajo na suho in jo položijo na »škanjo«. Tako imenujemo orodje, ki kaže sestavljajo iz lesnih kvarov, ki jih zvezijo s »škiamfami«. Pod ladjnim trupom sežijo suhi »paljidi«, to so drobne trstike v travu, ki jo nabirajo v močvarah pri Tržiču. Tako očižajo staro »plegor« (smolo) na ladji in jo natrojajo s posebnim »trioglatim železom« (rasketom). Ko so tako očižili ladjo, pogledajo, kje »del vodo«. Segniti ali od črvene načete doge nadomeščajo z novimi, »šranje med posameznimi dozami (komježure) zadejajo s »stopo« (predvsem), ki so jo prepolili s katanom. Nato prevlečejo ladjin trup na novo v vrčo smolo.

Cim je barka popravljena, položijo poj-skjanjo »važo«. Ta priprava sestoji iz dveh težko okovanih hrastovih tramov, ki sta v primerni medsebojni razdalji »vezana z zelenčimi prečkami. Ko zmaknejo škanjo se barka uvede na važo. Cim nastane plima, položijo po visečem obrezju z lojencem, namazane hrastove late, po katerih vlečajo, važo z barko vred v morje. Težka važa se pogreže na dno in barka zaplavljot po morski gladini.

Primitivno je še to postopanje naših hrastovabov morski obali. Tako so ravnali že njihovi očetje dedje in pradejde. Toda pravili kalafati ob barkovljanski obali in kriškem pristanišču utegnjejo z največjim zanimanjem in z najboljšim razumevanjem pozdravljati veliko torpedovko, ki bi pot druga splavljenja v naših domačih pristaniščih in ki bo nosila ime slovenske prestolnice »Ljubljana«. Težko jim bo samo pri srcu, da ne moreju javno datati duška svojemu veselju in svoji radosći. Lavo Černe

82.2 odsto, leta 1937 pa 76.3 odsto. Vendata pa ta diferenča, ki se v bodoče verjetno ne bo mnogo povečala, stvarno ne bo odločilna za nadaljnjo usodo tržaške luke in njenega pomorskega prometa.

Njen problem tiči v dejanskem bodočem razvoju avstrijske zunanje prometa. Doslej je Avstriji pripadal glavni delež prometa v tržaški luki. Iz Avstrije so izvajali preko Trsta v prvi vrst les in želenčno rudo, deloma tudi živino in industrijske izdelke. Vprav prva dva avstrijska izvozna elementa pa spadata med poslavljivne nemške uvozne predmete. Zato je odločilno, ali se izvoz tega blaga iz avstrijske dežele ne bo presmerjen v nemške industrijske centre, kolikor ne bo blago v vsej veci meri predelan v domači industriji za nemški konzum. V takem primeru, bi bile tudi zgoraj omenjene sprememb tarifnih ugodnosti za tržaško luko brez pravega pomena. Vsekakor se bodo rezultati novega gospodarskega odnosa do avstrijske dežele pokazali tudi se pod sedanjim začasnim jadranskim tarifnim režimom, najaidejo do konca tega leta. brškone pa že do blžnjega septembra ko se Trstu v okviru očakiva ministrskega predsedstva obeta nedvomno odločilni gospodarski politični dozorek.

JUGOSLAVIJA I RUDUČNOST TRSTA

Zagrebački »Jugoslovenski Lloyd« pisa dom Gorjani naslovom slijedeče:

U poslednje vrijeme može se u londonskim listovima načitati na češče članke izvještaje, koji se have privrednim pregovorim, što se, vprde između Jugoslavije i Italije. Vidi se očito, da londonski listovi posvećuju naročito čažnju tim pregovorima, koji da se u glavnome tču budućnosti Trsta. Pregovori u tom pravcu vode se prema pisaniju engleske čitampe — na osnovu talijanskog predloga po kojem bi Jugoslavija imala do dobitje u Trstu blizu austrijske slobodne zone i blizu austrijske javne skladisja.

Priklikom Austrije Nemčkoj ta zona i skladisja izbačena su iz funkcije, jer će sad kako se po svemu vidi, vanjska trgovina bivše Austrije uči potpuno u skloru sice njemške vanjske trgovine koja ima več utvrdjene svoje putove gravitirajući prvenstveno prema Hamburgu.

U tretiranju trgovinskih odnosa između Jugoslavije i Italije i obratno s osobitim obzirom na to novonastalo stanje u Trstu dolazi u obzir i uređenje posebnih međunarodnih povojnih prevoznih tarifa koje bi omogućile da se izvoz iz severno-zapadne Jugoslavije u glavnoj usredotoči u Trstu. Po vestima londonskih listova pregovori u ovom smislu nisu još dovršeni i vode se u vrlo prijateljskoj atmosferi. Između ovo, moramo istaći, da svaki zaključak u tom pogledu mora biti donesen samostalno i u interesima trgovinskog prometa u našim domaćim lukama, u načinom službeno naročito s interesima Sušaka kako se ne bi desilo, da zbog Trsta budu otečeni naši Jadranski interesi. Zbog toga, je potrebno da o svim pregovorima buče tačno upućena naša javnost i naši interesirani potnorski krugovi, završava »Jug. Lloyd«.

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

DRUŠTVO SOČA-MATICA

Redni občni zbor smo imeli 18. junija t. l. pri Čevlu v Ljubljani in podali smo račun o svojem hiševanju v 1937.

1. Predsednik dr. Dinko Puč je pozdravil vse zborovalec Sočane, a še posebno Taborjane in vse zastopnike načiornih udruženj; izrecno je povedal pozdrav zastopniku SJEU dr. Branku Vrčonu.

V daljšem programskem govoru je predsednik izražaval upanje, da še prineše marčni sporazum našemu narodu onkraj maje vsaj toliko pravice, kolikor jih imajo nezadovoljni nemški manjšini v bratski CSR. Povedral je osamnajstino delo naše Soče, ki je bilo posvečeno blagru sem pribregih emigrantov in ilustraciji ne ravno rožnatih razmer tam pri nas doma. V sledi marčnega sporazuma smo dolžni, da želimo mirno sožitje z vsemi narodi, a tudi svojim manjšinam na zapadu in severu.

2. Poročilo o delu glavnega odbora in vsega društva z vsemi odsekimi (prirediteljski, predavateljski, socijalno-gospodarski, obitelj Istra in narodne noše) je podal tajnik Urbančič Alojzij. Z dolgim predavanjem nam je vzorno očrtal vse Sočne prireditive z odprtanjem S. Gregorčičevega spomenika vred. Opisal nam je v 30 odstavkih vse nacionalno-socijalno in prosvetno Sočino delo, a ni pozabil na zahteve naših narodnih manjšin pri nas tam doma na Primorskem in v tužnem Korotanu.

3. Neumorni blagajnik Štiligroj Jozip poroča v podrobnihs zneskih, da je bilo dohodka Din. 52.880.— skupnih izdatkov z vsemi socijalnimi podporami Din. 52132, da nam ostane suficit Din. 748, da si je društvo Soča-Matica zgradila G. Gregorčičev spomenik.

Pogrebni in podporni sklad ima 80.000 din in v hranilni knjižici obsmrtnega sklada je še 2000 din, kar dokazuje, da je odbor skrbno gospodaril z društvenim imetjem, kar je priznalo, tudi društveno nadzorstvo, ki je izreklo razrešnico odboru in pozivavalem blagajniku.

4. Tajnik Urbančič je po Zvezinim poročilih pripovedoval o povodenjskih nesogodah med našimi agrarnimi kolonistmi v Benicu in Petičevcih, na kar je občni zbor soglasno odobril oziroma ponosno odborov predlog: »Primorskemu poplavljencem v Benicu in Petičevcih se nakup živil za 3000 Din., a Sočani dr. Anton Šapla, Gorški Franc in Šaksida Rudolf urede to obdaritev sporazumno z društvom Soča v Dolnji Lendavi.

5. S posebnim zadovoljstvom in velikim odobravanjem se je izvolil za predsednika dr. Dinko Puča, za odbornike namestnike in v nadzorstvo pa večinoma prejšnjih funkcionarje, ki so že prekaljeni narodni delavci s svoje rodne grude.

6. Dr. Vrčon Branko, je v lepejn govoru izrekel v imenu Zveze emigrantov jugoslovenskih društev svoje čestitke k tolikim uspehom in povedjal, da je Soča-Matica v Ljubljani najagilnejše in najmočnejše emigrantsko udruženje, ki razumeva boj za pravice svojih rojakov.

Z mnogimi spodbudami za nadaljnje akcije ob prostavi dvajsetletnice svobodne domovine je predsednik zaključil ta redni občni zbor in vsa znemanja na nebuh kažejo, da bo bistra Soča nadaljevala v svojem teknu od izvira do izliva..... da se vresničjo prerokovanja ljubljence planinskega raja....

**Druge usmene novine O. S.
u Sušaku**

Sušak, 19. julija 1938. — U nedelju dne 17. o. m. u 10 sati prije podne održala je Omladinska sekacija društva »Istra« u Sušaku drugi broj svojih Usmenih novina. Glavno predavanje održalo je Dušan Tumpić o temi: »Povodom godišnjice slavljanja Balkana, u kojem je prisutno upoznano sa dogadjajima koji su se zbili u Trstu na 13. juliju 1920. Osim toga je Ivan Črnica recitirala svoje pjesme: »Težnje«, »Dobra nam je ovde biti!« i »Pod ladjonjem«. Na programu su bile još i sitne vijesti. Priredba je u svakom pogledu uspjela.

M. B.

**Iz O. S. Udrženja I. T. G.
u Beogradu**

Na opći zahtjev priredeje Omladinska sekacija Udrženja I. T. G. u Beogradu ponovo cijelodnevni izlet na Umku i to u nedelju 24. o. m.

Ovaj put polazimo brodom i to ujutro u 8 sati, a vraćamo se naveče u 20 sati. Cijena brodu je 10 Din., tamo i natrag.

Kao i prošli put, tako će i sada poći s nama gledaž sa svim ostalim revizitama koji su potrebitni da zabava bude bolja nego prošli put.

Hranu se može ponijeti, a može se dobiti i tamo.

U subotu 23. o. m. održat će se u 20 sati u društvenim prostorijama članški sastanak sa predavanjem i sitnim novostima.

Obr. Odaberite

POZOR OMLADINCI!

Nekti omladinci su predložili da bi se povodom održavanja omladinske konferencije posvetio jedan broj »Istre« našoj omladinici. To nije moguće, ali jedan dio lista se tim povodom može posvetiti omladinskom planu.

Budući da broj od 5. avgusta izlazi na 8 stranica, odlučili smo da jedan dio tog broja rezerviramo za članke o omladini i priloge same omladine. Do sada smo za tu rubriku dobili jednu pjesmu u dijalektu. Jednu raspravu, pa pozivamo omladince da nam nadalje. Mogu biti hrvački i slovenski, ali neka budu kratki i stvarni. Članke starijih o omladini i omladinskom pitanju primaćemo za taj broj.

Sada je red na omladini da za taj broj dopriješe dobre sastavke.

OMLADINSKA KONFERENCIJA

Sušak, 19. julija 1938. — Iz omladinskih krugova saznamo da se Prva konferenčia naših omladinskih organizacija neće održati u Zagrebu nego u Sušaku. U stvari pitanje još nije končano riješeno, pa čemo o tome postaviti izvležiti u sljedećem broju našega lista.

Proslava 30-godišnjice mature u Pazinu

U listu »Istra« bilo je pred par mjeseci objavljeno, da II. maturanti hrvatske gimnazije u Pazinu kane 14. i 15. kolovoza u Zagreb proslaviti 30-godišnjicu svoje mature. Ulogu pripremnog odbora za ovu proslavu preuzeo su —prema okružnicu, koju su poslali svim drugovima— dr. Štefko Culja, sveučilišni profesor u Zagrebu i Ivo Knežić, penzionirani bankovni činovnik u Zagrebu. — Međutim ništa više nije bilo javljeno u »Istru«, da li će se ta proslava održati ili ne. I ne, a niti je mени na moje pismo u toj stvari odgovorio dr. Štefko Culja (vjerljivo zato, jer nije u Zagrebu, nego možda negdje na letovanju). Tako sam ja sada u neizvesnosti, da li će ta proslava održati ili neće.

Pa pošto neznam adrese drugih kolega u Zagrebu, na koje bi se mogao obratiti, to pozivam članove pripremnog odbora, da bilo meni išče u Osijek ili putem oglasa u listu »Istra«, javi da li će se održati ili ne ta naša proslava 30-godišnjice mature. — Martin Klinić, sudac okr. suda u Osijeku.

* * *

Boljun. — 68 godišnji Ivan Kurelić pok. Antonia pao je tako nesretni s trešnjem da je zadobio teške unutarnje ozljede i prelom rebara da je morao biti prevezan u puljsku bolnicu.

60-letnica univ. prof. dr. St. Lapajneta

Ljubljana, julija 1938. — (Acis). — Šestdesetletnici našega rojaka e. univ. prof. dr. Stanka Lapajneta je posvećena zadnjina Številka »Slovenskega Pravnika«. Uvodni članek posvećen jubilantu, opisuje njegovo djelo, s katerim si je pridobil lepil za razvoj naše pravne vede. poleg tega pa prinaša tudi jubilantovo sliko. Številnik čestitkom se pridružujemo tudi mi in želimo uglednemu rojaku, da bi se vrsto let uspešno delal na polju vede in znanosti!

Prve štamparije u Trstu

Neumorni istraživač Istarske povijesti i popularizator Istre, g. Nikola Žic objavio je u posljednjem broju »Grafičke revije« raspravu o prvini štamparijama u Trstu. U raspravu donijete su i reprodukcije naslovne strane hrvatske i talijanske knjige »Rasabiranje eveta kriptostic«, Nikole Belinića štampane u Trstu 1809.

U posljednjem broju časopisa »Hrvatski prosvjetac« nastavlja g. Žic svoju raspravu o doseljenju Hrvata iz Dalmacije u Istru koju je započeo u pretposlednjem dvobroju te revije.